

Megnyitó ünnepség

2018 JÚNIUS 24. VASÁRNAP (DANUBIUS HOTEL FLAMENCO - AUDITORIUM)

Dr Erdő Péter bíboros

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

1. A mai kongresszus címe: „Kiengesztelődés felé a széttöredezett világban”. Hogy világunk széttöredezett, hogy ellentétek szabdadják, ezt tudjuk és tapasztaljuk szűkebb és tágabb környezetünkben egyaránt. Ha valóban a kiengesztelődés útját akarjuk járni, akkor minden emberi szaktudás segítségével fel kell tárnunk az ellentétek és a szembenállások okait és azokat a mechanizmusokat, amelyek az ellentétekből a gyilkos konfliktusokhoz, az embertelenség tobzódásához vezetnek.

A társadalmi, politikai, gazdasági elemzéseken, az élő környezet védelmének problémáin, a biológia eredményein túl, sőt túl a kommunikáció és a mesterséges intelligencia szédítő távlatain, nekünk, vallási közösségek képviselőinek és hívő embereknek meg kell fogalmaznunk azonban a végső kérdéseket is. A kiengesztelődés a Biblia látásmódja szerint azért szükséges, mert az Isten és a teremtett világ közötti kezdeti harmóniát megzavarta az ember bűne. Hogy létezett-e bűn már az ember előtt is, hogy létezik-e az emberén kívül még más teremtett szabadság is, amellyel már akkor vissza lehetett élni, amikor az ember még nem emelte fel fejét, hogy tudatosan törekedjék a megismerés és az élet teljességére, erről a Biblia titokzatos szavai csak általános eligazítást adnak. Isten és az ember viszonyának zavara, ha tetszik megroppanása megbontotta az összhangot ember és természet, sőt ember és ember között is.

Ferenc pápa a teremtésvédelemről szóló *Laudato Si'* kezdetű enciklikájában így fogalmazza meg a hit jelentőségét környezetünk védelme szempontjából: „A hit meggyőződése a keresztényeknek, és részben más vallások követőinek is fontos motivációt nyújtanak a természet ápolására és a leggyengébb testvéreink gondozására” (LS 64). A kérdés ugyanis az, hogy van-e jelentősége, jelentése, értéke az univerzumnak, ami körülvesz minket, aminek a részei vagyunk. Ha ugyanis mindez a véletlen terméke, vagy tágabb összefüggésben teljességgel megismerhetetlen, akkor az egész probléma arra a kérdésre szűkül, hogy nekünk, embereknek, vagy egyes csoportoknak és egyéneknek mi a kellemes és mi a hasznos. Ha pedig az emberi életnek és történelemnek sincs tágabb értelme, célja és értéke, akkor pusztá vágyaink és pillanatnyi igényeink szabják meg cselekvésünk irányát. De ebben az esetben a többi emberért vagy a jövőért való felelősségünket sem lehet egykönnyen megalapozni. Brutális egyszerűséggel merülhet fel a kérdés, hogy miért jobb, ha létezik az emberiség, mint ha nem létezik. Vagy miért jobb, ha nagyon sokáig fennmarad, mintha egy-két évszázad alatt eltűnik a kozmoszból. De ugyanígy felmerülhet az a kérdés is, hogy az állati és növényi fajok gazdagságának van-e más értéke, mint a pillanatnyi hasznosságuk az ember számára. A környezetért való felelősség tehát

elválaszthatatlan a jövőért érzett felelősség kérdésétől. A jövő viszont felveti az emberiség létezése értelmének problémáját.

Ezért beszélünk inkább „teremtésről”, nem pedig pusztán természetről. Amikor teremtésről szólunk, az a zsidó-keresztény hagyományban több, mint a természetről beszélni, mert Isten szeretet-tervéhez van köze, ahol minden teremtménynek értéke és jelentősége van. Miközben a zsidóság és a kereszténység mítosztalanította a természetet, vagyis elutasította az állatok és a növények, meg az égitestek istenítését, egyben rámutatott arra, hogy ennek a világnak a gyökere Isten szeretetében van, ami többet ér bármi másnál.

2. Ebben az univerzumban keressük a kiengesztelődést és a harmóniát Istennel és az emberekkel. De ez a kiengesztelődés nem csupán emberi mű. Szükséges hozzá Isten irgalma és szabadító ereje. Ebben az értelemben beszél a teológia megváltásról, mint Isten különleges ajándékáról. Ilyen fényben jelennek meg a prófétai ígéretek is, melyek egy olyan világ képét vetítik elénk, ahol együtt legelészik az oroszlán és a bárány, ahol a párduc és a kecskegida egymás játszópajtásai, és a kisgyerekek sincs félnivalója a mérgekgígyó odújánál (vö. Iz 11,6). Mindezek a lenyűgöző képek nem emberi álmodozások csupán, hanem azt érzékeltetik, hogy maga a Mindenható akar megbocsátani, ő akarja helyreállítani a megbomlott harmóniát. Ő az, aki végső soron a bűn eltörlésére illetékes (vö. Zsolt 50,3-4.9.11.12). Az Örökkévaló az, aki teremteni tud, ő képes arra, hogy bennünk új szívet teremtsen (vö. Zsolt 50,12). Ezért hát a kiengesztelődés útja a bűnbánaton, a bocsánatkérésen át vezet, de szükségünk van hozzá Isten különleges ajándékára. Jézus a Miatyánkban követőit megtanította arra a kérésre is, hogy „bocsásd meg vétkeinket, amint mi is megbocsátunk az ellenünk vétőknek”. Mi magunk nemcsak a saját bűneinket nem vagyunk képesek eltörölni, de az ellenünk elkövetett bűnöket sem, hiszen a bűn minden következményétől az embert egyedül Isten szabadíthatja meg. De a magunk részéről kérhetjük embertársaink bocsánatát is, ha megsértettük őket, és szívből megbocsáthatunk, kiengesztelődhetünk más emberekkel, még akkor is, ha bűnüket teljesen csak Isten képes eltörölni.

3. Hogy az ember Isten irgalmának, megváltó szeretetének szabadító hatásából részesüljön, meg kell térnie, meg kell bánnia bűneit. Az ortodox és a katolikus kereszténység felfogása szerint az ember a bűnbocsánatot egy ősi, a kereszténységnél is régebbi cselekmény, a keresztség révén nyerheti el, ha ehhez a Lélek kegyelme járul. Ezért beszél az evangélium arról, hogy újjá kell születnünk vízből és Szentlélekből (vö. Jn 3,5). A keresztség utáni súlyos bűnöktől pedig az Egyház szolgálata által a bűnbánat szentségében tisztulhat meg az ember. A feloldozáskor a gyóntató pap kifejezetten azt mondja, hogy „Isten kiengesztelte önmagával a világot és kiárasztotta a Szentlelket a bűnök bocsánatára”, és azt kéri, hogy Isten a bűnbánónak „az Egyház szolgálata által bocsásson meg, és adja meg neki a békét”. Tehát a saját bűnbánatunk és az Isten megbocsátó irgalma visszavezet minket az Istennel kiengesztelődött világ harmóniájába és békéjébe, és helyreállítja a személyes összhangot a teremtő Istennel.

4. A bűn, vagyis az emberi szabadsággal való visszaélés személyes cselekedet. Következményei azonban súlyos terhet jelenthetnek egész társadalmak vagy akár az emberiség számára. Izajás könyvében azt olvassuk: „Elhervadunk mindnyájan, mint a falevél, bűneink elsodornak bennünket, mint a szél” (Iz 64,5). A bűnök tehát létrehozhatják a bizalmatlanság, a hazugság, a bosszú, a társadalmi igazságtalanságok, a hátrányos megkülönböztetések egész rendszerét. Szóval egy olyan összefüggésrendszert, amelyet méltán nevezhetünk a bűn struktúráinak. Ezekről hogy lehet megszabadulni? Hol vannak a kitörési pontok egész társadalmak, népek számára? Itt is érvényes, hogy a Mindenható szabadító erejére van szükség. Az első a bizalom a Gondviselésben. Isten nemcsak az egyén életét képes gyógyítani, hanem a társadalmakat is. Szavának és kegyelmének erői munkálkodnak a

történelemben. De nekünk mindannyiunknak tudatosan együtt is kell működnünk vele. Saját személyes magatartásunkat kell megújítanunk. Közösségünk életében kell képviselni a megbocsátás, a kiengesztelődés, a mások iránti jóakarát magatartását. Lehet, hogy ez eleinte prófétai különcségnak látszik, de mégis csodálatos hatásai vannak.

5. Budapest különleges adottságokkal rendelkezik. Ez a város teli van a múlt szomorú emlékeivel, de gazdag azokban a tanúságtételekben is, amelyek a barátságról, az összetartozásról és az áldozatkészségről szólnak. A nagylelkű segítőkészségről a más világnézetű, más hitű vagy más kultúrájú emberek iránt. Budapest nagy közös kulturális alkotások városa, a művészetek, a tudományok és a gazdaság fejlődése alkotó kapcsolatokat építettek ki az itt élő emberek között. A zsidóság és a kereszténység vonatkozásában, de a különböző nemzetiségek vonatkozásában is igaz az, hogy szoros családi kapcsolatok alakultak ki, amelyek a megértés és a szeretet hídfőállásai lehetnek. Amikor az utóbbi évtizedekben tanúi lehetünk a keresztény és a zsidó vallási és kulturális élet megújulásának városunkban, akkor örömmel fedezzük fel, hogy van mire építenünk, hogy a közös múlt derűs és harmonikus emlékei és eredményei éppúgy továbbéltek, mint a gyász és a fájdalom sebei az átélt?, elkövetett?, elszenvedett? szörnyűségek után.

Néhány éve Schweitzer József országos főrabival együtt kezdtük el az évenkénti zsidó-keresztény imnapok megrendezését. Ahogy a kezdeményezésből immár hagyomány lett, egyre erősödik a meggyőződésünk, hogy Budapestnek, az itt élő keresztényeknek és zsidóknak van közös hivatása és közös mondanivalója az emberiség jövője számára. A bibliai világnézet a teremtő és minket szerető személyes Istenbe vetett bizalom és az a tapasztalat, hogy Isten hatékonyan működik az emberiség történelmében, összekapcsol minket. Egyben alapot ad arra is, hogy válaszoljunk az emberiség szorongásaira, és bizalommal folytassuk a kiengesztelődés, az Istennel, emberrel és a teremtett világgal való harmónia szolgálatát.

Ilyen értelemben kívánok a Kongresszusnak eredményes munkát! Köszönöm szépen a figyelmet!